

CSEHY ZOLTÁN

Színek könyve

(POSZTHUMÁN JARMANIÁDA, 1–7)

1.

1906, Potters Bar, 21 km-re Londontól (csak a szám miatt írom: 13 mérföld): Hertfordshire megye, ahol ókori fazekasok korongjai pörögtek, az agyagba finom ujjak törleszkedtek, most és mindörökké (képeslapon nézi) Edward-kori lányok kifehéritett vidámsága tombol, Chroma lámpaernyő-kalapjuk elektromos erejét másolja, liliom-magabiztosságukat a védőszentjeik kezében, a szüzesség még korántsem látszó mártíriumát. A bogáncs tapad így az emberre, mondja az anyja. A kiásott római cserépért jól fizetnek: a Hadrianus-kori mélybe Chroma is leásott, és a Nílus hét ágáig jutott, és egy fiú magabiztos, fehér hulláját látta úszni az egyiken. De most még inkább lány volt, Potters Bar-i lilioma saját festményének lassan száradó mellékalakja, már ekkor tudta, minden a mellékalakokért van a művészet ürügyrendszerében. Apja kiásott egyszer egy római cserépméceszt, de olyan obszcén jelenetet ábrázolt, hogy dühében eltörte. Az anyja egy hétig bőgött: mennyi, mennyi pénz kell, és ha... ha egy kicsit visszafogja magát, ha nem gyűlöli úgy... a boldog tudatlanság kifehéritett lányimitátorait.... a fiús tavasz vadgesztenyeszagú elsőáldozóit, azt a fiút, akiről nem is tudta, hogy a Nílusba ölte magát, a saját fiát, aki Edward-kori lányokat fest régi, gyűrött képeslapokról.

2.

A víz sárga, mert a felfújható gumicsónak sárgáját játssza újra. Készülj a sárga koncertjére, a gyerekszoba kiköltöztetésére a csónakba,

a csónakba, mely most medence, nincs menekvés,
a mentőcsónakot szép lassan a délután mélyére süllyeszti a víz.

3.

A magakellető fehér: a tisztaság illúziója,
gyilkosa vágynak, erotikának. A menyasszonyi
ruha alatt a fekete tangabugyi vagy a bíbor
csipke magánya. Chroma látja magát,
ahogy az oltár felé tart, a padosorok telis-tele,
Michelangelo, Caravaggio és Hadrianus az első sorban, mögöttük
Oscar Wilde és Bosie, Verlaine és Rimbaud,
Tommaso de' Cavalieri egy szonett sarkába húzódik,
az oldalhajóból Szent Sebestyén nyílponos pillantása,
a karzaton érzélgős-lányos Jonatán, hárfázó Dávid,
Thomas Mann fehér lakkcipője most lép
le Platt-Lynes fotójáról. Az elfojtás egymásra habosított
arányai és perspektívái.

És ha még a menyasszony hasfala mögé látnál:
közvetlenül az úgynevezett teherre! Chroma szinte lekottázza,
ahogy a fehér összeszedetten halad a rítus nyomvonalán:
a szereposztás szerint ő a természet rendje szerint való fekete.
Amikor az oltár elé áll, legjobb barátja, David, bűgő hangon
súgja a fülébe: „Élvezz a számba! Gyere, élvezz a számba!”

4.

Canova antik kísértetei,
orvosi szobrászat, műtőasztal-higiénia,
ahogy leoperálják az elszíneződött részeket,
most, ahogy a meztelen égőt nézi a kórteremben,
ez az én testem, fényt és árnyékot vérzik,
felfalja lassan a pestis,
Chroma nem fogja az eszét veszteni, nem fog
obszcén dolgokat kiabálni, mint az a másik,
az a rettenetes férfi, aki a linóleumon taknyolt
el, kitépte a kezéből a tűket, csöveket,
azt akarta, basszák meg, azt üvöltötte,
hogy ő egy koszos buzi és azonnal basszák meg,
ez az utolsó kívánsága, hát olyan nagy dolog ez,
aztán elesett, és összezsínálta magát a folyosón.
A gyógyszerektől van,
mondta a higgadt ápoló, pedig őszintének hatott,

az utolsó fázis ilyen: szobor lesz ebből is,
szép lassan kioperálják belőle a színeket. Mellékalak
a pestis Canova-domborművén. Az antikvitás
kísértete. A halál ad formát az életnek, mondja
Chroma filmjében a filozófus. Nem tudná még egyszer megnézni.
A meztelen égőt figyeli inkább, a meztelen égő napról napra szebb,
elképesztő, ahogy teszi a dolgát.

5.

Ha Malevics fehérén fehérje a „menny bélése”,
és ha a festészet a fehér szabadság
színtelen szakadékába kénytelen zuhanni,
mi értelme van kiszolgálni egyetlen hatalomittas
színt, mely nyilvánvalóan téves önmeghatározásokkal hozakodik elő?
Nem épp a fehérrel, az ólomfehérrel
mérgezték magukat a rómaiak? És a festőbetegség? Nem a fehér okozza-e?
A mindent lefedő titániumfehér harcedzett izmait
nézegeti a tükörben. A történelmi fehér, a retusáló fehér.
Anyám elvitt megnézni a Fehér Tornytot:
koszos és szürke volt, a Whitehall még koszosabb, még
szürkébb, és Rómában a Nagy Írógép, hiába mossák, kétségbeesetten
szürke. Malevics fehérje lenne a kivétel?
Anyám, ilyen nincs.

6.

Fehér kontyvirágot, fehér kontyvirágot,
Apám! – mondta Chroma, a születésnapomra,
ha szeretsz, fehér kontyvirágot kérek! 106
nemzetség, 4000 faj: lehet vitorlavirág (*Spathiphyllum*)
vagy titánbuzogány (*Amorphophallustitanum*),
fehér kontyvirágot a születésnapomra.
Ki vagy te, Vita Sackville a sissinghursti kastélykertben?
Mordult rám zsávolyzöld apám, a katonaruhás,
örült, hogy két nap eltávozást kapott,
és én így fogadom, hogy ezt kell hallania,
mert a rohadt szirénázás nem elég,
hogy kontyszar vagy mi a picca,
mit csináltál ezzel a gyerekekkel, asszony?
üvöltötte, aztán egy bádogdobozt vetett elé,
telis-tele halott, temetetlen ólomkatonával.

7.
Trevelyan könyvében a fehér lovag,
a miniatúrát ahogy körbenövi a fehér rózsza,
hasított ujjú zeke, keze a szívéen, nekidől
egy fának, jaj, Nicholas Hilliard,
hogyan rajzoltál ilyet? A légvédelmi szirénák
elől be a tornyokba, be a bombázás
elől ezekbe a rózsákkal benőtt,
időtlen tornyokba, a Képes angol társadalomtörténetbe,
a két fedél biztonságába,
a fekete-fehér világba, ahol
nyakfodrot viselnek a lovagok,
és ahol fekete-fehérben is színes a páva farka,
és elpirul az iskolásfiúk orra.

HOLLAND PAVILON